

Monumentnummer*: 532399

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 29 juli 2016
Kadaster deel/nr 82781/7

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Utrecht Utrecht Utrecht

Locatiennaam Locatieomschrijving
Utrecht De Zilveren Schaats e.o.

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Abstede	C			5348
Abstede	C			5951

Omschrijving**

Cluster 301. Schut / sluisje.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

SCHUT/SLUISJE aan de 'Zilveren Schaats' als civiel en militair waterbouwkundig onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Het verdedigingssysteem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie was in de eerste plaats gebaseerd op het gecontroleerd onder water zetten van (grote) terreinoppervlakken. Gecontroleerde inundatie vergde een ingenieus systeem van waterwerken, zoals sluisen, stuwen, vaarten en kanalen, waarmee het peil snel en binnen nauwe grenzen gesteld en gehandhaafd kon worden. Vele vaarten en kanalen en werken waren reeds ter plaatse aanwezig en deze vergden dan hoogstens enige aanpassing en met name verbreding en/of uitdiepen, dan wel stroomlijning of wijziging van (kerende) functie. Andere wateren en waterwerken moesten echter speciaal worden aangelegd. Tussen de Forten De Bilt en Vossegat zijn verschillende waterwerken tot stand gebracht die dienden tot het nauwkeurig reguleren van de gewenste peilen van inundatievelden en fortgrachten. Hiertoe behoorde onder meer een nog bestaand houten schut. Het schut bevindt zich aan het zuidwesteinde van de voormalige aardhaalplaats, bekend geworden als de 'Zilveren Schaats', tegenover het adres

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Rembrandtkade 2. Het vormt daar een kering in de zogenoemde Meentstroom; ter plaatse komt al een 'Damsluis' voor op de kaart van 1874. Het sluisje kende zowel een civiele als een militaire functie, daar het een kering was achter de Ridderschapskade. Het schut is een reconstructie en het komt typologisch overeen met vergelijkbare (gereconstrueerde) exemplaren bij de Forten de Gagel en Blauwkapel. Authentieke exemplaren van dit type schut / sluis zijn vrij zeldzaam. Parallel met het schut liggen een elektrisch gemaal en een hardhouten loopvloer.

Omschrijving

SCHUT / SLUISJE aan de 'Zilveren Schaats' ter afsluiting en regulering van het waterniveau op de overgang van de ter weerszijden van de Ridderschapskade, die tot omstreeks het midden van de jaren '30 van de 20ste eeuw de waterkering van de ten oosten ervan gelegen inundatiezone was. Het vrijwel geheel in balkhout uitgevoerde sluisje heeft aan weerszijden houten keerwanden en een houten schuif als waterkering. De schuif kan worden bewogen via een op een houten juk geplaatste windas en een handmatig te bedienen ijzeren rad met spaken. Aan weerszijden van het juk diagonale steunen.

Waardering

SCHUT / SLUISJE aan de 'Zilveren Schaats' is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair- strategische bouwkunde, die gebaseerd is op en ontstond als uitvloeisel van - het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw) en - de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de eeuw).

Het betreft hier een onderdeel dat een voorbeeld is van de aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde historische waterbouwkunde en waarvan de oorspronkelijke versie vermoedelijk dateerde van omstreeks 1870.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, alsmede vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex en in het bijzonder met de waterkering gevormd door de Ridderschapskade en aardhaalplaats de 'Zilveren Schaats'.

* Het onderdeel is representatief (karakteristiek) omdat het een voorbeeld is van toepassing van dit type kering in een gecombineerde civiele en militaire situatie en typologisch is er - ondanks reconstructie - sprake van zeldzaamheid.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument